

Intervju med Hugo Pekkari.

Intervjuare: Bengt Niska (BN)

Datum: 14 juni 1988

Plats: Hos Hugo Pekkari i Peräjävaara

BN: Hugo, kerro vähän ittestä!

HP: Mie saattaisin alkaa kertomhaan vaikka alkupäästä. Äiti kuoli, kun mie olin neljä (4) vuotta vanha, mutta isähän on ollu elämässä kuitenkin. Mie olen alkanu koulua käymään kuuen (6) vuoden vanhana. Sitä oli liika nuori siihen aikaan, mutta koululapsista oli täällä puute ja silloin minut panthiin niin nuorena kouhluun, että saatettaisiin sillä keinoin pittää koulu kylässä, että täyTTYIS lapsimäärä.

BN: Sie olet siis syntyny 1912.

HP: Joo. Koulunkäynnistä minulla on muistossa, että kouluntarkastaja tuli kouhluun ja meitä oli kaksi kuuen vanhaa: Lassinantin Hilda ja mie. Me olimä yhtä vanhat. Tarkastaja meinasi panna meät pois koulusta, koska olemme liika nuorena alkanheet. Mutta meilä oli pulpetin loovassa taulu, jolle me aloima "griffelillä" tekehään paljon "priimuja", jotta hän ei pane meitä pois, koska olemme jo näin hyvät kirjottamhaan!

BN: Mikä on "griffeli"?

HP: Se oli kova, kohta kuin kivi, suunnilheen samanlainen kuin "blyertspenna", ja sillä kävi kirjoittaa sille taululle. Mutta "griffeleitä" ei enää tähän aikaan ole. Muistan, että siihen aikaan täytyi itte ostaa koulukampeet ja "griffeli" makso kaks (2) äyriä. Ja oli kova vahinko tietekki jos "griffeli" meni poikki. Se oli krant-tua hoitoa. Net olit pahat katkeamhaan.

Niin se oli se koulunkäynti tietekki semmosta kun se oli ja se toisena vuonna alko menehmään jo vähän paremmin.

Mutta siihen aikaan ei ollut niin paljon aikaa käydä koulua. Sitten kun alkoi tulla lähemmäksi vuosikymmenen ikkää, tuli kotihommia niin paljon, että joutui olemaan koulusta paljon poissa. Niin ettei ollut aina aikaa käydä koulussa.

BN: Poissaolo oli luvallista, koska työhommot vaajit?

HP: Joo, koululuvan oli helppo saada.

Kun mie olin käynyt viisi (5) vuotta koulua, tuli sitten uittohoito kevyillä. Mie olin 11 vuotta vanha. Minun isä oli uittotyönjohtaja, jolla oli hallussa Lainioväylän lalvoilta saakka ja kaikki syrjäjoet. Hän oli sen ammatin miehiä olemassa. Hän oli paljouessa ympäri vuoden niissä hommissa.

BN: Tämä on ollut vuonna 1923?

HP: Joo. Olin 11 vuotta vanha silloin. Hän häätty otti minut matkkaan uithoon oppimaan uittotyötä.

BN: Mihinkäs kauas te menitte?

HP: Mie en tarvinnu mennä niin kauhean kauas. Hän jätti minut toisten miesten tykö Antin ja Lovikan paikoille. Hän itte jouti monta kertaa menemään Lainion päälle. Häällä oli siellä alaisia, joita häätty kävi kattomassa.

BN: Tästä on 20 km sinne?

HP: Suunnilleen. Koulua oli kolme (3) viikkoa jäljellä ennenkuin uitto alkoi. Silloin mie sain kolmen viikon koululoman. Mie sain uitosta yhen päivän "pärmisuunia", jotta mie saatoin käydä "exaamissa". Sen päivän mie sain siis uitosta loppaa.

BN: Silloinko se kouluhomma loppu?

HP: Ei loppunu vielä juuri siihen kouluhomma. Seuraavana vuonna minut panthiin Erkheikille käymään koulua. Snellin William oli opettajana. Hän oli vasta toista vuotta pitämässä koulua.

BN: Minkä vuoksi juuri Erkheikille?

HP: Sen vuoksi, että hän (isä) piti sitä vähän korkeampana kouluna.

BN: Parempi opettaja?

HP: Parempi opettaja tietenkin. Hän oli nuori opettaja ja hyvin oppinu mies. Minun siskoa Hilduria hän käytti kaksi vuotta Erkheikillä, mutta Snellin William ei vielä silloin ollut opettajana. Ne olivat muut opettajat.

BN: Sinun isä ymmärsi jo siihen aikaan, että siitä on hyötyä, kun saapi oppia.

HP: Kyllä hän varmasti häyty ymmärtää. Hän oli itte semmonen mies, että ei ole yhtään päivää käynyt koulua. Sentähän hän luki vaikka kuinka paljon ja kirjotti vaikka kuinka paljon ja räknäähmään kauhea.

BN: Ja hän ymmärsi sen asian, että koulunkäynti on hyödyllistä.

HP: Hän varmasti käsitti sen ja hyvin.

BN: Minkäs ikäinen sie olit sitten kun sie lopetit koulun?

HP: Mie olin 12 vuotta vanha, ko mie lopetin koulun. Se oli minun viimeinen vuosi. Se oli kuues (6) vuosi.

BN: Ja sitte alko mikä?

HP: Sitte alko työ. Kesällä piti olla heinänteossa niinku täyet miehet muukki aamukuudesta iltaa kaheksaa ja monta muuta työtä. Syksyllä tuli lähtö metsään. Annettiin vain sähä kätheen. Sen aikaista sähä sanottiin "mahasahaksi". Siinä oli kaksi päänä ja se oli kauhean pitkä sähä ja tavallisesti sillä sahasi kaksi miestä. Mutta sillä saatto yksinki sahasi, ko otettiin toinen pää pois. Se oli laitettu sillä lailla, että se oli hyvä ottaa pois. Semmosella mie sitte sahasin ko mie olin 12 vuotta vanha. Mie aloin kuusia kaatelemhaan ja suuria kuusia.

Asunto, jossa me asuima oli semmonen, että ei siihen marsimalla sisälle päässy. Häyty kontata sisäle.

BN: Missäs kaukana se oli?

HP: Ei se kauhean kaukana ollut. Se oli Pentinjoen varressa. Sitä sanottiin "Isoksi Lehoksi". Se oli päänänsä kuusimettää. Kauhean isoa kuusta. Koko talven mie siellä sahasin.

BN: Useastikko sieltä käytiin kotoa?

HP: Kyllä me kävimme joka viikko, ko se oli niin lähellä. Sieltä ei ollut ko 7 km matkaa. Sivakoilapa tietenkin, milläpä muulla. Mutta hän kävi hevosella. Häällä oli tie suoriksi sinne. Edvini, minun velimies, oli toisena minun kans hakaamassa syystalvella.

Mutta häällä tuli johonki muualle lähtö ja mie jäin yksin hakkomieheksi ja mie olin silloin 12 vuotta vanha. Yksi minun vanhempia velimiehiä ajo Männikön takana yhdessä vaarassa, jota sanottiin "Koi-vuvaaraksi". Siellä oli hakkomiehistä puute ja Edvini joutu sinne lähtemään. Mie yksin kaatelin niitä kuusia. Hän ajo. Mutta kyllä hän välistä mulle kaato toisena. Panima toisen pään siihen sahhaan. Mie jäin yksin niitä karsimaan. Kirhveelläpä tietenkin mie niitä karsin.

BN: Tuliko vahinkoja koskhaan?

HP: Siellä mulle tuli kyllä minkhäänlaista vahinkoa. Mutta kyllä vahinkoja on tullu jälkheen, ko mie olin 15 vanha. Silloin tuli aikainen vahinko mettässä. Toinen puu oli lähellä ko mie kaajoin suuren männyn. Toinen puu kaatu sitä toista vasten ja katkasi lalvan siitä toisesta männystä, joka oli pienempi mänty ja se lalva tuli mulle suoriksi päälakheen. Silloin tuli kauhean iso reikä päälakheen. Tuli paikala verta lakkiki täyteen. Pakkasin menehtymään.

BN: Mitenkäs semmonen haava hoiettiin?

HP: Sitä freistattiin pestä ja panna "pintaa" jollakin lailla.

BN: Olikos työssä monen päivän seisahtuminen?

HP: Ei yhtään päivää. Vaikka siitä tuli vähän "hjärnskaakninkiäkin". Muistan kun tulin kotia ja panin maata niin pakkasi vähän sänky pyörimhään. Mie hakkasin silloin tässä likelä, meän omissa mettissä, Peräjävuoman rannalla. Mutta ei se ollu niin paha. Ko aamu tuli, ei se ollu ko lähteä sammaa työtä tekehään. Mutta mie olin silloin 15 vuopen vanha ja mie olin jo kauheasti tottunut.

BN: Että se oli semmonen alku, että 12 ikäsennä ammatiksi methään ja viikkoreisut. Ja sillälaililla se sitte alko se homma.

HP: Joo, sillälaililla se alko.

BN: No siitä lähtien sie olet alkanut olehmaan tietekki-uittohommissa?

HP: Joo ainaki. Yhentoista (11) vanhasta joka ainoa kevät. Paitsi viime maailmansoan aikana. Silloin hääty olla "inkallattu".

BN: Miehän tiän, että sulla on ollut valtavan suuri perhe ittelä ja olis hauska kuulla ja tulevillekin ihmisille vähän kertoa, miten semmosen suurperheen sai toimimhaan. Kuinkas suuri perhe sulla on?

HP: Mulla on 12 lasta.

BN: Minkä ikäsennä menit naimissiin?

HP: Mie olin 23 vuotta ko mie menin naimissiin.

BN: Tienastitöissä olit ainoastaan sie?

HP: Ei ollu varhmaan kethään muita.

Ensimmäinen kysymys naimissiin mentyämme oli, että me jo ensimmäisenä kesänä tehimä heinää Peräjävuomalla päänänsä, jänkkäniityllä. Mutta vasta syksyllä me laittoimme ensimmäiset lehmät. Mutta olimme jo keväillä menneet naimissiin.

BN: Teillä ei ollu lapsia vielä?

HP: Ei ollut vielä lapsia silloin. Ei ainakkaan.

BN: Siihen aikaan menttiin aina naimisiin ennenku tuli lapsia.

HP: Oliko se kaikilla silläkseen lailla, mutta meän kohala vasta toisena vuonna syntyi ensimmäinen lapsi.

BN: Niin, että meni enempi kuin 9 kuukautta naimisiin menosta ennen kuin ensimmäinen lapsi syntyi?

HP: Joo, rapeasti!

Sitten niitä lapsia alko tulemaan, että niitä häätty ristiä kohta joka vuosi. Niitä tuli 12 peräkkäin.

BN: Minä vuonna ensimmäinen lapsi on syntynyt?

HP: 1935.

BN: Ja nuorin 1951?

HP: Joo.

BN: Mitekäs sie sait pyörimhään semmosen "fööretaagin"?

HP: Sitä ei saattanut vaatia paljon. Työtä sai tehdä. Ei ollut pyhän pyhitystä eikä arjen erotusta. Kaiken aikaa häätty olla töissä. Mistä tienastitöitä sai vähänki siihen aikaan, se häätty sinne lähteä ja jättää aina koin. Lähteä rukattamhaan, jotta sieltä jonku kruunun sais. Kaikki kotityöt tietenki, niinku maahommat ja semmoset, ne häätty öillä ja pyhinä freistata tehdä.

BN: Mitäs tienastihommia oli?

HP: Kaikkein paras työnantaja oli "tiekassa", nykyään "vägförvaltning". Laitettiin semmonen kassa, josta alettiin perihmään verokuitissa makso.

Otettiin pois yksityishoitajilta. Ennen tiet hoijit manttaalin omistajat. Kaikilla manttaalin omistajilla oli tiekappale, joka hääty hoitaa. Se otettiin pois niiltä kokonaan. Tiekkassalla alettiin hoitamaan se aikaisia teitä.

Tiimipalkka oli 45 äyriä. Se oli kauhean korkea tiimipalkka siihen aikaan. Sitä hommaa mie tehin paljon.

BN: Uittohomma kans?

HP: Se oli joka kevyäinen homma, sekä joila että väylillä.

BN: Mitäs muuta tienästihommaa oli?

HP: Talvet tietekki mettässä.

BN: Teillähän oli karjaa?

HP: Oli ainaki, mutta ei meillä ole kauhean montaa lehmää ollu. Tavallisesti neljä lypsävää lehmää. Lahtivasikoita on kasvatettu, oletikki sonnivasikoita kaksiki vuossa. Lamphaita on ollu tokka. Sika tietenki on ollut, kaksiki vuossa.

BN: Ja kaikki nämä on menheet omhaan tarpheeseen?

HP: Kaikki. Ei ole silloin kestäny yhtään kiloa myyä.

BN: Minkälaiset määrät piti silloin ruokaa olla? Maitoa?

HP: Silloin ko perhe oli kaikkein suurimmillaan, meillä oli niin sanottu maitokontrolli, assistentti, joka kävi punnittemassa maiton joka ainoa kuukausi. Siittä oli tarkka kirja "föörinki". Maito punnitiin ja otettiin "lihavuusproovi". Oli helppo räknätä, kuinka paljon maitoa oli ollu vuossa. Ko Pajahlaan laitettiin ensimmäinen meijeri, oli helppo laskea papereitten jälkheen, mitä meni myyä meijerhiin.

Se bruukasi mennä vuossa 5000 - 6000 litran välille omassa huushollissa.

BN: Saattokos laskea, paljonko voita meni?

HP: Vointekohan heitettiin itte pois ko meijerihoito tuli. Meijeristä ostettiin sitten voi. En saata sanoa, mitä vuossa meni. Mutta voin sanoa, että kuukaudessa 18 kiloa oli korkein voinotto ja 15 kiloa vähin.

BN: Öillä ja pyhinä häätty tehjä kotihommat. Silloin kun oli tienastia.

HP: Mutta siitä mulla on ollu oikeastaan aika hyvä, että mie olen ollu kruunun töissä kauhean paljon. Neljäntäkymmentä vuotta. Mulla ei ole koskaan ollu kontrahtia. Mie olisin sen saanut, mutta en ole halunnut.

Saapi sanoa, että mulla on ollu työ aina siellä. Sen takia en ole halunnut tehdä kontrahtia, että olen saanu olla muissakin töissä. Olen aika paljon ollut töissä "vägförvaltningissa". Vähän missäkin, että olen saanut tehdä vähän erilaista hommaa.

BN: Kyllä se on ollu aika tiukkaa, ko vaimo on ollu yksin tässä ko sie olet ollut viikkoreissuissa.

HP: Kyllä se on väärin sanottu, että viikkoreissuissa. Kyllä se on kuukausireissuissa. Välistä on mennyt viiski viikkoa ennenkuin on lähteny kotona käymään. Ei ole ollu aina aika lähteä kotia, vaikka ei ollu niin kaukanakhaan. Joskus olen ollu mettätöissä, josta on ollu vain rapea peninkulma kotia. Vaimo on häätyny kaikki hoitaa.

Sitten kun kotia on tullu monen viikon päästä lauantai-iltana, on ollu niin paljon työtä, ettei ole keriny sinä yönä nukkua ja sitten pyhä perhään vielä. Pyhäiltana on tavallisesti lähetty metsään takasin.

BN: Ennen ei ollu avustuksia. Ymmärrän, että nuorimmat lapsista ovat saaneet "barnbiträakin"?

HP: Se oli 21 tammikuuta 1948 kun ensimmäinen "baarnbiitraaki" on maksettu ulos. Se oli 50 kr lasta kohin kolmeksi kuukaueksi. Meillä oli silloin 9 lasta. Joten 9 lasta on kasvatettu ilman minkhäänlaisia avustuksia.

Se on ollu ankaraa ko lapset on kouluja käyhneet. Meillä oli kerran kolme tyärtä yhtä aikaa "gymnaasiessa" (lukio). Yksi oli Haaparannalla ja kaksi oli Malmivaarassa. Yksikhään ei saanut äyriäkhään misthään.

Ei ollu ko hyyrätä huohneet niille ja kaikki ylläpion pittää tietekki. Joka ainoa kuukausi kirjoista tuli kotia "räkinki". Mithään ei saanu avustusta. Jokkuhan jo sait vähäsiä stipendiä, mutta näilä ei ollu mahollisuutta saaha.

Sen ajan lapset ei olheet harjaantunheet ylellisyytheen. Ensimmäinen kysymys oli aina, että ruokaa oli. Sitä onneksi oli. Ei tarvinu nälkää nähä.

BN: Kerromme uitosta. Sie sanoit lähtenheen ensimmäisen kerran 11-vuotiaana uithoon isän kans Lovikan seuduille. Olit sielä kolmisen viikkoa ja sait käyä "exaampäivän" kotona. Kerroppa lissää. Sie olet pitkään ollu uitossa.

HP: Mie olen joka kevät ollu uitossa. Jos sotavuoet räknää pois. Silloinhan se oli vähän niin ja näin. Olen mie silloinki vähän ollu, jos sai luppaa "inkallauksesta".

Mie muistan, että olin kolme joulua peräkkäin ollu "inkallattavanna". Yhtenä jouluna mie sain "pärmisuunia" ja sain käyä uutena vuonna kotona. Mie olin kolme päivää kotona. Uuen vuoen pyhänä piti lähteä takasin. Toinen päivä kesäkuuta tulih ensi kerran kotia. Silloin sain seuraavan kerran "pärmisuunia". Se häätty vaimo hoitaa kotia silloin.

BN: Sie olet näissä joissa ja väylöissä ollu uitossa.

HP: Päänänsä olen ollut Siikajoella, Käymäjoella ja Liviöjoella sekä Lainionväylällä Taanikurkkiolta saakka.

BN: Missä on Taanikurkkio?

HP: Taanikurkkio on pikkusen alempana Lainiota.

BN: Menikö Peräjävaarasta paljon väkeä sinne?

HP: Joo veikkosen henki. Se oli siihen aikaan "akorti". Mies-
tokka otti "akortilla" koko väylän jopa Taanikurkkiolta saakka
Liviönjoen suuhun asti.

BN: Se vaati räknääjää.

HP: Joo, mutta siinä monta kertaa tuli aika väärä räknäys.

Muistan, että meillä oli kerrankin kaksi "urkkoa" yhtenä kevväinä.
Mie olin silloin 19 vuotta vanha. Liviöjoki oli kokonansa Kivi-
joen suusta saakka ensinnä järveen ja väylään asti. Sitten oli
Lainionväylä Taanikurkkiosta Lainiosta. Me olima kaheksan (8)
viikkoa yhtä perrää uitossa. Miet saima 32 äyriä tiimalta.

BN: Mikäs siihen aikaan muuten oli palkka, että saattaa
verrata?

HP: Jos tiimapalkalla oli uitossa, niin se oli noin 50 äyriä
tunnissa.

BN: Sentähen te varhmaan tehittä luihaan töitä siihen 32 äyhriin?

HP: Se oli kuule niin kauhea työnteko tietekki. Sitte ne ei olheet
päivät kysymyksessä, ne oli vuorokautet.

Muistan yhen taphauksen: Kumma etten mie hukuttannu itteäni.
Met olima Lainionväylällä uitossa silloin. Me olima monta vuoro-
kautta valvonheet ja vääntänheet. Se oli aika kuiva väylä vielä.

Tulimme Kangosen koskelle ja se on kova koski. Siinä oli kauhean iso korvaus, joka meni pitkästi väylälle. Mie lähin yksin marsimhaan korvaukselle ja toiset jäit perhään. Mie menin aivan päähän. Korvaus oli aika selälä. Mie istahtin siihen korvauksen päälle.

Hunteerasin ittelleni, että mie vain istahtan. Sen kerran ko mie istahtin, niin silloin maailma katosi. Silloin mie nukuin. Se oli kumma, etten mie vieriny väyhlään. Mie olin yksin. Mie en tietenkään ollu keriny montaa minuuttia nukkua, ko toiset tulit. Silloin mie heräsin. Kävi niin, että virta käänty väärin käsin kulkemhaan. Koko kevväimen lophuun saakka kävi väärin käsin virta. Se sekkaintu. Virta ei oijennu ennenku toisena kevväinä.

Mutta puut tulit kuitekki Lainion suulle. Meitä oli Peräjävaaralaisia päänänsä.

BN: Montako miestä oli siihen aikaan "laakissa"?

HP: Meitä oli parisenkymmentä miestä.

Met piimä tiimamiehiä kans.

BN: Mikkä he olit?

HP: Niille maksethiin tiimapalkka. Ne ei kuulunheet "akorhiin". Net sait semmosen tiimapalkan, ko silloin oli tiimapalkka olemassa.

BN: Mitenkäs miehet valithiin. Olikos "kallrausta"?

HP: Kyllä se tietekki oli semmosta kallrausta, mutta tässä kylässä ei ollu sen isompaa kalrausta. Kohta kaikki, jotka olit sen ikäsiä, olit kaikki kelvollisia miehiä Ei jätetty pois kethään, jotka halusit alkaa. Tiimamiehiä ei kaikkia haluttu ottaa. Hyvät miehet otethiin tiimamiehiksi.

BN: Siihen aikaan otethiin siis semmonen, joka pysty tekheen työtä?

HP: Kyllä sie sanoit siinä aivan oikein. Se oli ymmärrettävä asia, että ne jotka olit akortin ottaneet, eihän ne milhään saattaneet ottaa semmosia, jotka ei olleet pystyviä.

BN: Mihinkäs asti se piiri oli, missä sie olit? Mihinkä asti brukasit kulkea alaspäin?

HP: Meillä oli akortti Kängäseen saakka.

BN: Siinä siis otti joku uusi piiri vastaan?

HP: Joo. Niitä oli monenlaisia akortteja. Tämä väylä oli akortilla Lainion suusta Kängäseen saakka.

BN: Se piiri, missä sie olet uittanu on ollu tuolta ylhäältä ylälatvoilta Kängäseen asti?

HP: Joo.

BN: Mutta Muonion ja Tornionjoen yhtymäkohassa on alkanu uusi johto?

HP: Joo.

BN: Kuinka vanhaasseen asti sie olet ollu uittossa, kun albit 11-vuotiaana?

HP: Viiminen uittohan oli -71. Sinä vuonna mie en enää ollu. Mie olin silloin LKAB:ssa töissä. Mie heitin mettähomman pois ja lähin Kiruhnaan töihin. Vuosia en ole räknäny.

BN: Muuttuko uittohommassa kehitys?

HP: Työkampeet ei muuttuneet. Mutta venheet. Tuli muturivenheet. Kyllä sauvomavenheet olit loppuun asti. Ne olit oikeita koski-venheitä.

BN: Miehän olin kans viimi vuosina uitossa. Olithan ne "pomppavenheet", niinku sanottiin, moottorit. Mutta muuten; ei kymmisaaphaat muuttunheet nahkasaaphaista. Keksi oli.

HP: Niin ainaki. Työkampheet olit kohta samanlaiset. Kenkähoito tietenki muuttu paljon. Keksi oli ja kirves. Kanki oli kans ko ruuhkia korjathiin.

Siihen aikaan ei ollu pientä puuta ollenkhaan. Ne oli aivan suuria. Ko puuta oli kivitten takana, kangeillahän ne väännethiin. Kanki hääty aina olla. Oli tehty vasitut kanget.

Pummitten panot ja muut semmoset, net tietekki muutut viime aikoina. Alethiinpanehmaan rautalangoilla pummeja ja sinkilöillä. Ennen panthiin pummit vittoilla.

BN: Puomihomia helpotti paljon työtä?

HP: Ja paljon. Se vähensi paljon työtä. Se piti olla spesiaalimiehet, jotka pystyit sen aikhaisia pummivittoja tekehämään.

BN: Ja siipiä panheen. Ei niihin huolittu poikasia. Hääty olla enempi vakavampia miehiä.

HP: Eihän poikaset saattanheet tietekhään semmosia panna. Siihen piti tottua ensin. Oli monta muuta työtä, mihinkä poikasia ei tohittu panna.

BN: Siinä oli sittenki aika paljon muutoksia, vaikka työneuvoissa ei ollu paljon kehitystä. Kyllähän niissä tietekki oli ko alkaa ajattelehmaan. Puomit ja moottorevenheitä ja nostokoukku tuli.

HP: Mutta suurin muutos on ollu siinä, että uittomiehiä on alettu kohtelemhaan ihmisinä, jos vertaa vanhaan aikaan. Niillä oli joskus lepoaikaaki olemassa. Vanhoissa uitoissa ajethiin ihminen niin lophuun ettei se enää pystyssä pysyny. Sitä oli niin väsyny. Oli semnonen uhkaus, että kaikki jotka nukkuivat, annethiin tili.

Nukkua ei saanu. Sie ymmärrät, että kaikilla oli köyhyys. Net freistasit niin kauon aikaa, ko ne vähänki pysytyssä pysyit, ettei tiliä annettais. Semmosta se oli rohki. Siinä ei ole yhtään valetta.

BN: Siis uhathiin, että jos nukkuu, niin saa lähteä. Tapahtuko semmos-ta?

HP: En saata oikein muistaa, olisko sitä tapahtunu. Kyllä mie piän, että joku oli , joka hääty ottaa tilin. Se ei jaksanu ennää. Kyllä se oli kuule kauheata. Mikäs työihminen sitä ennää oli, ko oli jo kaik-ki käsityksenkin menettäny!

Ja sitten ne tohit panna semmosia väsyhneitä miehiä, niinku vene-miehet ja samoten ruuhkanpurkajat. Kovissa koskissakin eikö ajethiin ruuhkale. Ihmiset olivat sillä sortilla, etteivät paljon pystyssä pysyhneet.

BN: Kyllä se tunnuttaa hullulta.

HP: Juuri tässä on tulheet kaikkein suurimmat muutokset. Kyllä viimi vuosikymmeninäki valvothiin ja tehtiin öillä töitä, mutta siihenhän oli määrä. Se riitti 11 tiimaa.

Niillä oli vanhoissa uitoissa helppo aijjaa, ko oli tiimapalkka, mutta jos oli akorti net olit niinko omalla. Niitten oli silloin helppo aijjaa ihmisiä. Niillä oli pikkunen tiimapalkka, vaikka ne olit monta vuorokautta töissä, niin palkka ei noussu ylitiimoille eikä pyhä-tiimoille eikä milheen tiimoille. Palkka oli aina sama. Lisäpalkkaa ei saanu.

BN: Siehän olit jo täysi-ikänen, ko tuli ammattiliitto? Minkäslaisia muistoja sulla on siitä?

HP: Tuli uittolakko. Ja tielakko oli samalla, mutta tielakko ei ollu kaikissa paikoissa. Se oli vuonna 1930.

Tielakko oli semmonen, että tie oli "plokaatissa" alhaalta käsin Peräjävaahraan asti. Raja oli neljä kilometriä Peräjävaarasta alas.

Tie oli "plokaatissa" vissiin läheltä Ylitorniota saakka. Siihen tiehen ei saaneet työmiehet mennä töihin. Mutta siitä ylös sai olla töissä.

Ja uitot panthiin "plokaattiin". Mutta näissä joissa ei ole ollu. Se oli Kihlängissa.

BN: Täällähän ei joet olheet "plokaatissa", mutta oliko tästä keskusteluja?

HP: Oli ainaki. Silloinhan järjestettiin ensimmäinen työväenliitto, fackfööreeninki, Pajalassa.

Olit kauheet "demostrasuunit" joka päivä Pajalassa. Mutta silloin alko rikkureita menemään töihin. Yksi osa haki rikkurit pois Kihlankinjoelta. Ne on sitten linhaanki joutunheet kaikista vääristä valoista. Mutta rikkureita uskothiin, mitä ne sanoit käräjillä.

Rikkureilla oli mukamas kans ammattijärjestö nimeltään "Arbetets Frihet".

BN: Kun fackfööreeninkit tulit 1930-luvulla, alkoko vaikutusta huomaamaan?

HP: Ei ensin. Se oli aika kelvoton. Oli paljon, jotka olit ulkona siitä, niinko mettätyöläiset.

Uittojohtajilla ynnä muilla semmosilla oli kauhea viha ensin semmosille, jotka olit fackfööreeninkissä. Mutta ne viisastuivat kauhean hopusti. Sen jälkeen ne ei haluhneet milhään ottaa semmosia miehiä töihin, jotka ei olheet liitossa. Sen vuoksi, että pysy rauha. Ne tulit itte sen ymmärtämhään, että on paljon rauhallisempaa, kun ei ole vihhaa työmaalla. Jos tuli sakhiin semmonen mies, joka ei ollu "organiseerattu", oli kauhea viha sille miehelle.

Vuona -35 saathiin ensimmäinen uittoaavtaali. Saathiin tiimapalkka. Se oli 60 äyriä tunti. Ennen oli 40 äyriä.

BN: Sie olet ollu "kymppinä", työnjohtajana.

HP: Joo. En mie ollu sen kummenki ko muutkaan, mutta se häätty aina yksi olla työnjohtaja.

Mie en halunnu olla mikhään määräävä. Puhua miesten kans yhteen ja päättää, mitä tähään tehään.

BN: Misthään se "kymppi" tuli? Oliko 10 äyriä parempi palkka vai oliko sitä kymmenes mies, vai mistä?

HP: Silloin ei ole ennen ollu 10 äyriä parempi palkkahan. Viimi aikoina, kun palkka nousi kaheksaanki (8) kruunun tiima, niin silloin on ollu 10 äyriä parempi palkka tiimassa. Ei se paljon tuntunu. Mie aloin, kun minua tahohtiin.

BN: Mitäs työläiset tykkäsit ammattiliitosta? Koska kaikki työntekijät hyväksyit?

HP: Enin osa ihmisiä käsitti sen. Saatto olla joku vanha kölli, joka ei käsittäny koskhaan.

BN: Jokuhan on sanonu, että sivistys on tullu työväenliikkeen kans. Mitä mieltä sie olet siitä?

HP: Joo ainaki. Ko ensimmäinen uittoaavtaali saathiin, niin ihmisiä ei saanu ennää sillälaila aijjaa. Piti antaa levätä ja nukkuu.

BN: Ei saanu sanoa esimerkiksi, että "lopputili", jos nukku.

HP: Ensimmäisillä aavtaaleilla ei saatu korkeampaa palkkaa yli-tiimoilta. Net tulit vasta jälkheen. Eihän sitä yhelä kertaa kaikkia saatu.

BN: Olikos "mootsättninkiä", erimielisyyksiä työläisten keskuudessa, kunka höpusti saathiin muutoksia ammattiliiton kautta aikhaan?

HP: Kyllä huomasi, että jotku "kritiseerasivat" kauheasti, vaikka ne olit itte ammattiliitossa myötäki. Ainahan jokku kritiseeraavat johtoa, ko ei saaha enempää aikhaan. Semmostahan se on vielä tänäki päivänä.

Muistelen, kun alehtiin saarnaamaan työttömyyskassahoijjoista.

BN: Koska ne tulit?

HP: Mitäs mie sulle sanosin. Joskus vuonna -50 ehkä. Oli kova homma ko mettätöyläisten työttömyyskassaa alehtiin hommaamaan. Meetlemmeissä oli kauhea värvääminen. Piti olla vissi summa meetlemmejä. Sitten sai valtiolta avustuksen.

BN: Olikos teillä Peräjävaarassa oma "avtelninki"?

HP: Oli kyllä. Numero oli muistaakseni 12. En ole aivan varma. Mie olen ittekin ollu puhheenjohtajana kuus (6) vuotta.

Mie olin myös "uppbördsmanni". Hän kävi kokoamassa kuukausimaksut kaikilta mettämiehiltä. Mettämiehille kirjoitettiin kuitit ja rahat vietiin kasöörille. Johossa oli kolme: puhheenjohtaja, kasööri ja sihteeri.

Kolme vuotta mie olin uppbördsmannina. Mie olin mettissä töissä, mutta kerran kuukaussa häätö käy kotona kokoamassa rahat.

BN: Oliko maksu iso?

HP: Se ei ollu kauhean suuri raha. Ne joilla ei ollu työtä, saatoit olla meetlemminä, mutta heillä ei ollu maksoa ollenkhaan. Muistelen, että muilla oli 2,50 kruunua työviikko.

BN: Tällä tavoinhan pysy kontakti avtelninkin ja meetlemmitten välillä. Ei niinkö nykyään.

HP: Kyllä se oli eri liikettä silloin.

BN: Henki oli erilainen.

HP: Sitten kun saatiin "arbetslöösheetskassa" yhteen, niin mie häyn vähän kertoa:

Päiväraha ei ollut niin iso. Jos joutu työttömäksi ja oli maksetut kuu-
kauet, niin silloin sieltä sai jonku kruunun. Mutta tuli semmonen hoito,
että alko tulemaan talon isäntiä ja vaikka ketä jäseniksi. He näkivät,
että sieltä alkaa rahaa saamaan. Ammattiliiton jäseniä tuli vaikka
kunka paljon. Sitten ei enää pilkkaajia ollut paljon. Kun vain pääsi
jäseneksi. Siinä tuli kätevää muutos.

Silloin kun sitä perustettiin oli sillälailla, että semmoset, joilla
oli 2,5 hehtaaria bruukattua maata, ei tarvinnut mennä a-kassaan
meetlemmiksi vaikka muuten oli meetlemmi. Sitä ei tarvinnut mennä, jos
ei halunu.

BN: Kun maanomistajat näit, että siitä sai rahaa, ne olit heti
meetlemminä. Ja se iivailu loppu.

HP. Sitten niitä oli kauhean tyhmiä meetlemmeistäki, että vaikka ne
olit tehneeki työtä ja joutuivat maksamaan viikkomaksun, niin he kät-
kivät niitä niitä niin paljon kun mahdollista. Mutta se loppu, kun tuli
a-kassa. Oli kauhea halu saada työviikkoja, jotta saa maksetuksi. Niin
kätevää se muuttuu.

BN: Saatatko kertoa mitä praktista työtä Peräjävaaran osasto teki?

HP: Siihen aikaan oli paljon pölkyn vierityshommaa kevväillä Peräjä-
vaarassa.

BN: Mikä vieritys on?

HP: Kun puut ajettiin maalle, niin plassit häätty vierittää maalta
väyhlään. Niissä oli kauhean paljon työtä ja isot rahat olit kysymyk-
sessä monta kertaa. Meillä oli suuria plassia, välistä monia satoja
tuhansia puuta oli joskus. Silloin osasto otti akortilla plassit. Sit-
ten me jaoima miehet, jotka halusit alkaa. Miehet jaettiin itheen ku-
hunki plassiin. Tätä oli monta vuotta peräkkäin, monta kertaa met te-
himä hyviä akorterja.

Mie ja Kerkulan Kalle bruukasimma olla akortin tekijöitä puulaakin
miesten kans. Met olimme ammattiliiton puolesta ja puulaakin miehet
työnantajan puolesta. Met tulimme hyvin yhteen heidän kanssa ja ne
olit hyvät maksamaan. Siihen aikaan tienattiin aika hyvin.

Oli paljon plassia. Sopusuhteet olivat hyvät. Joka lauantaiin valittiin mies, joka pani miesten tiimat ylös. Sen jälkeen sitten räknätiin. Katos ihmisenhän saatto olla poissa, esimerkiksi kotitöitten vuoksi.

BN: Fackfööreeninki oli siis kaikille osapuolille hyvä?

HP: Mie sanon, että roski. Meillä ei ollut isoja tinkoja koskaan. Vierityksessä oli parempi tienasti kuin uitossa.

BN: Tämä haastattelu alkaa vähän kertaansa loppuun ja mie olen saanu sen käsityksen, että elämä on ollut hyvin paljon työstä kiinni. Kuitenkin mulla "jyskähti" mieheen, että suurin osa näistä Hugon ikäisistä miehistä on olleet naimisissa. Koska se on ollut siihen ilhoon se aika. Joskus se on kuitenkin häätynyt olla, koska perhe-elämäki on laitettu kokkoon.

HP: Sitä on tietenkin vähäsen aikaa ollut. Ei sitä ole tahtonu olla. Siinä on kyllä ihmisen omaa innostusta kauhean paljon, että sitä on välistä kuitenkin joskus juhlan aikana ottanut sen aijjan ja käynyt tanssissaki yhdessä ja vielä ilopaikoissaki siinä kovassa köyhyessä. Se into on pitänyt olla ittellä ihmisellä. Se on seki into pysynyt.

BN: Mitens sitä muuten olis jaksanu työtä tehdä, jos ei olis ollut yhtään iloa.

HP: Ei mitään lailla. Minulle kotinen sopusuhteet on häätynyt olla kauhean hyvä. Vaikka on ollut väsymyski, ei sitä ole saanu olla pahala kiirellä.

BN: Olen huomannut, ettei vanhanaikaisia "juokaloita" näy enää?

HP: Niitä ei tietenkään näy enää missään.

BN: Mistähän se johtuu? Johtuukhaan se siitä osaksi, että ihmisten elämä ei ole niin rankka, että vapaa-ajan viettokhaan ei ole niin julma. Ihmiset on enempi sivistyneet vapaa-ajallaki. Ettei tarvitse purkaa kovaa työtä ja semmosta katkeruutta mitä on ihmisellä ollut. Saattaako se olla niin?

HP: Se varmasti paljouudessaan johtuu siitä asiasta. Siihen aikaan ei ollut monella ihmisellä varakkaan ostaa viinaa, kuitenkin tavallista viinaa. Silloin kun sattumalta sai irti sen viinalitterin, niin pari kolme miestä ryyppäsi sen kerralla menehmään. Silloinhan oli viina kortilla, litran pulloissa. Silloinhan ne tulit hulluksi päihin. Sitä niin harvoin saatiin. Silloin se lähtettiin huutamhaan kyllää halki teitä myöten.

Nykyhään ihmiset ovat sivistyneempiä ja ne tietävät kuinka viina nautitaan.

BN: Jos ajattellee, että sieki olet lähtenyt uithoon 11-vuotiaana ja olosuhteet olit niin kovat jo sen ikäsennä, niin ne tulevat julkaksi tietekki kaikki tavat.

HP: Joo ainaki. Se oli liika kovaa elämää. Ihmiset olit harjaantuneet kumman ra'aksi. Ei ollut sama ihmistunnelma, niinku nyt on.

BN: Ei pikkusista haavoista paljon välitetty?

HP: Pienistä haavoista ei tietekhään välitetty vähääkhään. Kun muistelee kouluaikoja: Esimerkiksi lapset, jotka tulit kouluun ja opettaja tiesi, ettei ne ole kotona ruokaa saaneet, ne lapset enimiten selkhään sait. Ne lapset, joilla oli vähän paremmat kotiolot, ei saaneet selkhään koskhaan.

BN: Saapi sanoa, että köyhyyttä rangastiin?

HP: Niin ainaki. Se oli antheeksiantamaton politiikka silloin. Se on ollut tahallista.

Kaikilla oikein köyhillä lapsilla oli lisänimet. Ne ei olheet mihään positiivisia nimiä vaan pilkatessa pantu. Haluthiin ala-arvioija.

BN: Olemme tässä parin tunnin ajan keskustelheet. Kiitän haastattelusta.